

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Războiul balcanic și România.

Comunicația telefonică a monarhiei noastre cu Serbia—Bulgaria e întreruptă. Telegramme deocamdată nu se pot expeda, cu atât mai puțin primi; statele balcanice au sistat circulația trenurilor de marfă, iar băncile lor plătirile cu bani gata. Peste granițele Serbiei, a Bulgariei nu va trece deocamdată nici carne, nici grâu, nici ovăs, nici nutreț, deoarece toate aceste sunt de lipsă acasă.

Aceste sunt știrile laconice, ce le comunică foile și deși încă nu a bubuit cel dintâiu tun în sudul monarhiei noastre, atmosfera e atât de încârcată, încât primejdia încăerării generale nu se va mai putea amâna. Diplomația Austro-Ungară, a României și chiar Anglia intervin, calmează, amenință până acum însă toate înzădar, căci spiritele sunt prea aprinsă, ura seculară prea s'a deslănțuit în tot cuprinsul ei, decât ca toate să poată fi refăcute, mințile astâmpărate și pumnii descleștați.

Rămâne, ca cei mai de aproape interesați să se întrebe cu cea mai desăvârșită îngrijorare, că ce e de făcut, dacă totuși va erupe războiul și cum vor putea fi nivelate toate diferențele, ca viitorul nici o jignire să nu aducă batăr acelor state, cari sunt mai aproape interesate. E tare de întăles și ceva natural, ca ministrul de externe Austro-Ungar contele Berchtold să intervină atât în Constantinopol cât și în Sofia, pentru a opri primejdia la jumătate, care e în locul prim și primejdia monarhiei noastre. Statele balcanice în definitiv dintr'un războiu numai câștiga pot. Căci e ceva absolut eschis ca bunăoară chiar și dacă ar suferi coaliția celor patru state o crâncenă înfrângere, să poată cuceri ceva turcul din

teritoriul acestor mici state balcanice. Altceva și așa nu ar căpăta să-i fie victoriile lanț dela Drinapol până la Sofia și până la Belgrad. E evident, că aceste stătulețe afară de bani și sânge fără de cari războiu închipui nu se poate, nimica nu riscă, în schimb însă pot câștiga mult. Bulgaria cere cel puțin autonomia Macedoniei, Serbia a Sandjacului, Grecia Arhipelagul. Autonomia e primul pas spre independență. Așa a fost Rumelia autonomă și apoi a incorporat-o Bulgaria, așa e azi insula Creta autonomă și o va incorpora Grecia, așa vrea să fie Macedonia autonomă, ca mâne să o încorporeze Bulgaria și Sandjacul, asupra căruia își face pretenziuni Sârbia.

Ce e mai curios, că procesul acesta de a se elibera popoarele creștine de sub jugul turcesc, e considerat de întreagă lumea de un proces natural, care dacă nu vine azi, trebuie să vină mâne. Turcia e omul bolnav, care trebuie să cadă jertfă sistemului, care o susține, și moștenirea ei nu poate fi a nimănu decăt a statelor, cari o împrejmuie. Sudiții ei sunt în mare parte bulgari, greci, sârbi, albanezi, statele ei vecine sunt frați ai acestora. Ambi au aceleași ținte, aceleași aspirații. Puterile mari nici n'ar avea ceva împotriva, dacă prin aceasta nu s'ar periclita și interesele lor și nu s'ar perturba echilibrul european. Căci la urma urmelor — peste Turcia, după eșecul turcilor tineri, s'a trecut deja la ordinea zilei. — Turcia europeană tot cam a popoarelor balcanice va fi, cu excepțiunea punctelor statice, pe cari probabil le vor acapara puterile mari. E acesta așa un proces, pe care nu-l va putea opri nime.

Monarhia noastră simte foarte bine primejdia consolidării și extinderii statelor balcanice la granițele ei sudice. Mai ales, că prin

aceasta atât Bulgaria, cât și Sârbia ar avea deuseu la marea mediteraneană, ceea ce numai convenabil nu poate fi pentru o mare putere cum e monarhia noastră, chemată a opri Rusia la gurile Dunării, care altcum dela Petru cel mare își are programul ei: cucerirea Balcanului sau în cel mai rău caz unirea slavilor din peninsula balcanică sub protectoratul său. Ce înseamnă aceasta ferecare monarhiei Austro-Ungare între Rusia și slavii de sud își poate ori cine închipui?

Dacă pentru Austro-Ungaria este orice schimbare a statului quo în Balcani o mare primejdie, pentru România e chestie de existență. O Bulgarie mare la sud, care și până acuma a periclitat pământul Dobrogei. O Rusie la nord, care i-a luat illo tempore brevi manu Basarabia și de atunci îi e dușmană declarată pentru ținuta ei politică, înseamnă pentru ea cel mai desăvârșit pericol. După natura poziției, a împrejurărilor, a intereselor sale, ea nu putea să fie numai prietina triplei alianțe, cu toate că simte, că interesele triplei nu acoper pe deplin interesele sale. Bunăoară triplica nu ar avea mult de obiecționat, dacă Macedonia ar căpăta autonomie, iar Creta eventual și alte insule din Arhipelag ar fi ale Greciei — nu însă România. O Bulgarie mare la sudul ei, înseamnă o evidentă primejdie pentru posesiunile ei dincolo de Dunăre și în primul rând pentru drumul spre mare. Iar o Românie fără deuseu la mare, avizată la bunăvoința vecinelor Rusia, Austro-Ungaria și a statelor balcanice nu poate exista. Sârbia poate exista, căci are la spate Rusia, România însă nu are pe nime.

Iată pentru ce războiul balcanic e pentru România o chestie de existență. Bulgaria își va mări teritoriul, se va fortifica, dacă nu azi, mâne de bună seamă, căci moștenirea

principală din Turcia e partea ei. Cu fortificarea ei crește primejdia pentru România, în special pentru drumul ei către Constanța, fără de care România ca stat nu mult ar putea să se susțină între două puternice rivale: Austro-Ungaria și Rusia. Să nu ne mirăm deci, că România tace. Austro-Ungaria e gata pentru toate eventualitățile a zis contele Berchtold, România însă tace. Nici când n'a fost amenințată România așa ca stat, ca în preajma războiului balcanic. Procesul natural al evoluției statelor din Balcani și în special al Bulgariei, nu-l poate opri, iar aceasta înseamnă o mare primejdie pentru existența ei proprie. Chiar și când la un eventual războiu ar intra cu trupele sale în Bulgaria, ca pe aceasta să o constrângă cu arma la teritorul, pe care îl are astăzi, și atunci e problematic, că nu i-l va da diplomația europeană pentru a potoli spiritele în Balcani. La tot cazul România stă în fața unui mare pericol, și acum se va dovedi numai de are și o diplomație vrednică și la înălțime, ca să vadă primejdia și să o prevină.

Pământ unguresc în mâni românești. Scăpătații conți ai Ardealului, cari și-au îndatorat moșiile de nu știu de capul lor, iar strigă. Strigă, ca să se andă departe până la Pesta, unde e guvernul cu

sacul cu bani, dela care vine tot binele și toată mântuirea pe sama acestor oameni nesăturați. Căci ori câte jertfe a adus guvernul pentru acești oameni, nu-i poate mântui, fiindcă pentru o viață ca a lor trebuie bani mulți de tot. Așa apoi dnealor trebuie să vândă din moșiile lor de pe la țară — și le vând cu predilecție — românii. Nu doar din simpatie de rasă — Doamne ferește, ci din simplul motiv, că numai românul e așa prost, ca să dea trei și patru prețuri pe un loc, care altcum nu-i vrednic nici jumătate. Contele Bethlen István a scris mai de curând o broșurică cu titlul: „Cumpărări de moși din partea românilor în cursul celor cinci ani din urmă“, în care spune, cum în comitatul Sălagiului au cumpărat românii moșiile lui Nagy Sándor, baronul Bánfy, Tompa, Baby etc. cam opt mii de jugăre, în Solnoc-Dobăca moșiile lui Pechy, contele Peiachevich, contele Toldalagi, Bethlen etc. 12 mii de jugăre, în comitatul Clujului ale conților Vass, Barcsay, baronul Bornemisa în mărime de 15 mii jugăre, în comitatul Târnavă-mică moșiile lui Apáthy, Splényi, Ertsey, Aper; în Alba-inferioară moșiile de ale baronului Kemény, Thorozkay, Csávási, Placsintár, colegiul Bethlen; în Hunedoara a lui Muzsnay Potsak, Kun; în Târnavă mare Szoboszlay conții Zichy, Haller etc. au fost cumpărate de români. În total cam cincizeci mii de jugăre.

Un alt om se înțelege nimica n'ar avea de obiecționat la toate aceste, dar în țara noastră având întocmiri speciale și veghind ca clasa atotstăpânitoare să nu piardă o urmă de loc, presa ardeleană dă năvală asupra românilor, că vezi cum inghit pe maghiari cu moșii cu tot. Și totii scăpătații năvălesc pela redacțiile fițucilor ardeleni zicând: Scrieți domnilor și strigați, că ne cutropesc românii, lăsându-ne fără pământul, cucerit

de strămoșii noștri! Alții cum e vicespanul Clujului Dózsa țin conferențe despre întinderea românilor toate cu scopul vădit, ca să atragă atențiunea celor cu sacii cu bani din Budapesta, ca se verse pe seama boerșilor, căci altcum pier.

Cu toate că în realitate nu e chiar nimic, ce s'ar ridica peste mijlociul cumpărării și vinderilor în cursul anilor. A pierit câteva moși boerști ungurești și le-au cumpărat românii, e natural, pentru-că nime atâția bani pe pământ azi nu poate da, cât sunt în stare să dea românii. Nici chiar statul maghiar. În cele mai multe locuri însă n'au făcut bieții români altceva, decât și-au recucerit cu bani scumpi și trudă amară situația, ce au avut înainte de legea comasării. Și dacă contele Bethlen István a scris broșură, în care arată, cum românii au cumpărat în „cei din urmă cinci ani“ moșiile boerști, l'am ruga să continue cu studiile d-unei sale de natura aceasta și să arete cât pământ era în mâinile sătenilor români înainte de comasări și cât a rămas după acele. Să ne spună și aceea, că în pământurile satelor românești câte moși ungurești ori streine mijlocii și mari s'au format după comasări. Câți notari, advocați, crâșmari, parveniți, arândași, jidani etc. nu s'au ales din pământul sătenilor cu cincizeci, o sută, două, trei, o mie de jugăre, lăsând în mâna sătenilor jumătate și mai puțin din pământul avut.

Să ne spună tot așa de corect dl contele Bethlen István, că din pășunile întinse, unde fiecare om își putea ținea un vițel, un purcel, ce s'a ales și în a cui mâni au ajuns și acestea după legea de segregare? Nu credem, că dacă acestea le va studia, și va vedea ravagiile fără păreche în istoria modernă a popoarelor, să nu verse lacrimi asupra unei stări de lucru atât de păcătoase

FOITA.

Păcatele noastre.

— Povestire originală a „Unirii“. —

de Ioan Agârbicean.

(Continuare).

(6)

Odată, prin August, se întâlniră la bere. Erau numai amândoi și șezură la aceeaș masă. După câteva întrebări și răspunsuri banale, părintele aduse vorba despre Părvu.

— Nu credeam să fie în el atâta voință și atâta statornicie, zise popa.

— În scriitorul meu?

— Da. Cum ști, în șase săptămâni a instruit corul mixt. Ți-e mai mare dragul să-l auzi în biserică. Pentru ce nu vi odată să-l ascuți? Știu eu, că nu prea ești prietin cu sfinții, dar așa de-o curiozitate cel puțin.

— Ști bine, că sunt mereu ocupat, răspunse în silă notarul Marin.

— În cancelarie se poartă tot așa de bine? întrebă popa.

— Scriitorul meu?

— Cine altul, zise cu ciudă părintele,

— Se poartă bine nu mă pot plânge.

Popa Vasile se horări deodată să cerce marea cu degetul

— Ști ce m'am gândit eu? Un tinăr așa de vrednic ca Părvu, ar fi o fericire

pentru sat să-l avem în mijlocul nostru. Spune-ai că e sistemizat postul de vice-notar. N'ar fi bine să cercăm a ni-l vedea cel puțin vice-notar deocamdată? Și așa tu spui mereu, că vrei să treci la pensie.

— Oh! omul multe spune la un năcaz!

— Așa? făcu părintele nimit. N'are a face. Rămâi cât îți va ajuta Dumnezeu să porți slujba. Spre binele satului va fi. Dar cred totuș că n'ar fi rău să umplem postul de vice-notar cu Părvu. Cred, că asta ar fi mai ușor și nici roșcatul nu ne va pune piedeci. Eu te-am sfătuit doar că să mai rămâi în slujbă; e mai bine așa. Poate roșcatul o să fie transferat într'alte părți și să ne vie un om cu care să ne putem înțelege. Cred că e bine să ne gândim și la viitor.

— Da, da, la viitor! zimbi cu răutate notarul.

— Se înțelege, prietine; suntem în fruntea satului ca să ne gândim și la viitorul lui.

— Numai la al lui?

— Ei, tu mă uimești, cum mă leai cu vorba! Parcă ți-aș fi străin și-ți voi răul.

Notarul își ridică repede ochii în cari tremura și piznă și durere, și-i zise.

— S'o ști dela mine: Părvu nu va fi ales, nici definitiv în Gureni.

— Și pentru ce dacă-ți place de el? zise involburat popa Vasile.

— Știu eu cum se va purta de-acum încolo?

— Bine, numai cât pentru bunul p al tău, nu va putea suferi un sat întreg. Asta ar trebui s'o ști. Il vom alege și fără voia ta.

— Fără voia mea?

— Nesmintit. Voința satului trebuie să fie mai puternică.

— O s'o vedem și p'asta, zise notarul ridicându-se.

— De vom trăi o s'o vedem, zise cu mânie popa.

Rămas singur nu se putea ciudi destul. Ce să aibă notarul? L-a supărat cu ceva? I-a greșit? Nu i-a dat atenția cuvenită? Dar nu se simția vinovat cu nimica și cu atât îi creștea mânia.

III.

În sufletul notarului Marin și al nevestei sale se petrecu ceva într'adevăr uimitor, ceva la care nici el nici ea nu s'au așteptat și nici nu au dorit. Incepu mai întâi bătrâna, apoi el să-i pismuiască pe-ai popii. Întâi puțin, abia observat, apoi, cu zilele ce treceau, tot mai tare, tot mai cu patimă. De unde li-se scursese în suflet aceasta otravă, de unde isvorise?

De optsprezece ani era părintele Vasile popă în Gureni și niciodată nu fusese vr'o dujmănie, vr'o ceartă cât de mică. Dimpotrivă se încumetriră, notarul fusese naș la trei copii ai părintelui, petreceau de celea mai multeori Duminecile și sărbătorile.

ca și cum a fost aceasta. Se va convinge atunci, că dacă în cursul celor cinci ani, românii au putut recuceri vre-o cincizeci mii de jugăre, în schimb dela legea de comasare și segregare și până în zilele noastre satele românești au pierdut sute și sute de mii de jugere, pe cari sau nu le mai pot acapara nici odată sau deși le vor putea cândva redobândi, îi va costa atâți bani, încât îi va dura sufletul. Și din conte vorbește de vânzarea moșilor *singulariilor*, cari în definitiv puțin cumpănesc în evoluția unui popor, pe când la noi e vorba de desastrelor *satelor*, care nu se mai pot repara niciodată. Maghiarii și presa lor se pasionează cu predilecție deosebită, de câteori se poate scrie de primejdia valahă. Mai ales, când noi cucerim, iar dnealor pierd. Dar nici o iotă nu scriu, nici nu fac amintire, când cucerim de pământ, de țară le fac — *jidani*. Nu este zi, în care foaia oficială din Budapesta sa nu aducă știri laconice despre cumpărări de moșii de *zeci și sute de mii* de jugere din partea jidanilor. Aceștia sunt azi așa se vede mai prețioși mușterii pentru statul maghiar, decât existența satelor românești și înflorirea acelor.

Corespondințe.

Școala română din Băișoara.

Amintisem într'un număr al „Unirei” ceva despre școala română din Băișoara. Multe nu am putut spune deoarece ce pe atunci nu eram pe deplin informat despre fazele și probele grele prin cari a trecut și trece azi școala română, ridicată cu mari jertfe din partea bravului popor din Băișoara. Îndată-ce am primit informațiuni mai amănunțite în

chestia aceasta, îmi țin de datorie să aduc la cunoștința tuturor, suferințele poporului român din Băișoara, șicanările multe și varii ale celor dela putere ce vin ca unda și ca valul asupra bietului popor, din pricina că și-au împlinit „datoria” impusă de Dumnezeu: iubirea de neam și limbă, și au cutezat a ridica așezământ românesc, care întărește și desvoltă aceasta datorie.

Era și în Băișoara școală românească de pe vremuri, ca toate școlile românești. În 1909 ministrul Cultelor aflând școala aceea de necorespunzătoare i-a dat prima admoniție. Provoacă totodată poporul să-și ridice școala corespunzătoare. Poporul de altcum sărac dar și nepriceput nu s'a grăbit așa tare a-și edifica școala. Ce e drept au luat protocol în care toți și-a dat consenzul la ridicarea școlii românești; dar ivindu-să unele nedumeriri în popor cu privire la repartiția făcută spre scopul acesta; lucrul s'a tot amânat. Într'aceea Comisia administrativă din Turda, ordonează pretorei din Iara, că în Băișoara se facă școală comunală. Pretorele din Iara ca să fie cât mai conștientos în împlinirea datorinței sale, față de mai mari, a mers în Băișoara și a închis școala confesională. Ce e drept școala a fost odată admoniată de ministru; dar numai cât până la închidere mai avea încă două admonițiuni. Cu toate acestea școala s'a închis și închisă a rămas.

Fiind școala confesională închisă, pretorele credea că acum autoritatea și puterea de pretor, nu va întâmpina nici o rezistență de a înfiptui școala comunală. Dar deși avea la dispoziție putere, autoritate, s'a săbătut ca pește pe mal și totuși n'a isbutit cu școala comunală.

Poporeni din Băișoara aduși la cale și împintenați de neobositul protopop al Iudolului Ioan Bucur, a ridicat bani din bancă,

a scos inginerul arhidiecezan, a luat toate măsurile cu privire la ridicarea școlii confesionale și apoi a înaintat pretorei din Iara planul școlii, spre a-i da permisie la edificare.

Volnicosul pretore înloc de-a înainta planul școlii comisiei de edificare spre aprobare, simplaminte l'a respins zicând: „Vedeți-vă de treabă, că doar nu aveți drept să edificați școală. Aducându-să aceasta la cunoștința Preaveneratului Conzistor din Blaj, acesta prin ministru a silit pe pretore a da permisie la edificare. Deși spunea volnicul pretore în mod profetic, că în Băișoara școala confesională nu va fi nici-când; și pe aceasta garantează cu gâtul lui.

Sermanul pretore azi ar trebui după zisa lui să-și peară capul.

Dar ca totuși se nu rămână de rușine și bajocură tovarășilor și admiratorilor săi, văzând că nici chiar ministrul nu-i sprijinește planul, și-a întors planul. A demădat notarului local să ia un protocol cu poporul în care să ceară școala de stat, la care nu trebuie să contribuie poporul nici cu un filer. Se înțelege că români slabi de inger s'au aflat și în Băișoara, și apoi cu câțiva jidani au trimis protocolul pretins de pretore la ministru, spre a obțin școala de stat. Poporul prinzând de veste planul făcut, fără consenzul lor, a apelat la ministru, spunând că dorința școlii de stat nu e a poporului, ci numai a câtorva jidanași și români scăpați, cari au fost slabi de inger.

Ministrul și de astădată respinge planul pretorelui. Școala confesională a început a să edifica. Dar pretorele și notarul turbau de năcaz și din nou cearcă cu românași cei scăpați și cu jidani prin protocoale și atestate de sărăcie și mare miserie ce bântue în poporul din Băișoara din pricina aruncului colosal pentru școala confesională; cearcă bat cu putere la porțile ministeriale, cerând școală de stat.

împreună. Femeile se ajutau împrumutat. De câteori era bolnavă notărășita, — și această se întâmpla foarte adeseori — preteasa-i făcea ordine prin casă, se îngrijea de prânzul notarului, de coptul pâinii, veghea lângă doamna Marin. Și în schimb când preteasa era bolnavă, mai ales când avea copii, notărășita purta grije de toate în casa părintelui ca și când ea ar fi fost stăpână acolo.

Barbații amândoi puneau țara la cale. Ei erau mai cu carte în Gureni. Cei doi dascăli erau de legea veche, erau de moda veche, erau apoi prea cuprinși cu economia, mai cu seamă după ce se punea primăvara. Preotul și notarul chibzuiiau de câteori era vorbă de hotărîre mai însemnată pentru sat, și în sfatul comunal erau vecinic de aceeaș părere, sprijinindu-se împrumutat. Orice hotărîre ar fi putut aduce, dar spre lauda lor fie spus, n'au lucrat niciodată decât în interesul obșteșc.

La oraș când mergeau de obicei folosiau aceeaș căruță: sau a popii, ori, de celă mai multeori, a notarului. Dacă era vorba de-o alegere la comitat ori pentru cameră, frunțași din afară se adresau totdeauna amândurora.

O pildă de bună înțelegere au fost până acum. Chiar și planurile intime, familiare, și le descoperea unul altuia.

Cum se ivise între ei palidă furie a pizmei? Nu puteau, nici notarul, nici

nevastă-sa să-și dea seamă, la început să mirară de simțământul acesta ciudat, nou, mai târziu se lăsară răpiți de el cu toată patima.

Nu trecu o săptămână de când Petru Părvu le vesti, la prânz, cu însuflețirea tinerilor, căroră le-a reușit ceva, că se face corul. Le spusese, că nici nu ar fi crezut să fie așa cântăreți și cântărețe în sat, și că pe toți și pe toate le întrece fata părintelui Vasile. Ea va fi forța sopranului, și centrul de greutate a întregului cor mixt. Cei doi bătrâni ascultau cu bucurie vestea cea bună, notărășita se miră puțin cum poate să cânte Victoria așa de bine, și înaintea ei n'a cântat niciodată.

Dar în inima ei n'a simțit decât bucurie pentru fină-sa din botez.

Sfârșindu-și însuflețita povestire Petru Părvu mai adause:

— O astfel de fată e o adevărată comoară la casă.

El a ieșit. Până a fost față cei doi oameni, cari au trăit o întreagă viață singuri, se simțiau chiar amândoi, că tinărul acesta minunat, pe care amândoi îl admirau, a descoperit o astfel de comoară chiar la ei în sat. Fiecare pentru sine își pusese în gând, ca după ce vor rămânea singuri să se bucure mei departe, mai liber de vestea ce auziseră, să o discute, să o laude împrumutat pe fina lor.

Dar îndată ce teși Părvu, ei rămăseră

muți. Părea că li-s'a făcut deodată un gol enorm într'inșii. Mai ales notărășita simți cu atâta intensitate golul acesta, încât începu să-i fie frig. Își luă un șal în spate și se lăsă tăcută pe divan.

— Ți-e frig, o întrebă cu vocea schimbată notarul.

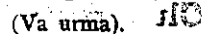
— Parcă mi-e frig.

Atâta le-a fost toată vorba din ziua aceea. Seara păreau amândoi oboșiți, suferinzi.

De câteori venia la prânz Părvu, în zilele următoare, nu uita să-și spună mulțămirea ce-o avea. Tinerii, fetele, veniau regulat la repetiții, învățau ușor vocile li-se ciselau cu fiecare seară. Pomenia mereu și de Victoria și râdea de ușurința cu care învăța notele.

— Ceva noțiuni avea ce-i drept din școală. Dar aproape nimica.

Bătrânii ascultau, simțiau tot mai larg golul din ei, sufletele și le simțiau tot mai pustii. Era o adevărată tortură pentru ei să rămână singuri, după vorbele lui Părvu. Nu cutezau să se priviască ori să-și vorbească. Un regret părea, că se apropie din mari depărtări de dansii. Nu știau să-și dea bine seama pentru ce era această părere de rău? Pentru că au îmbătrânit, pentru că singuri, pentru întreagă viața lor?

(Va urma).

Poporul credincios scriptei ministeriale își vedea de școala sa, nemai reflectând la cererea jidanilor și a celor slabi.

Ce să întâmplă însă? Rugarea ulterioară a avut efect la ministru și în Iulie 1912 la cererea senatului școl. din Băișoara pentru școala confesională vine răspunsul ministrului, că: școlii confesionale nu i-se dă nici un ajutor și că în Băișoara se deschide școala de stat cu două puteri didactice.

În 15 Septembrie 1912 școlile nu erau deplin terminate. Inscriserile și prelegerile trebuiau începute. Astfel învățătorul de stat a început prelegerile în o chilie a sa de locuit; iar cel confesional în o casă privată. Să înțelege, că aceasta avea să țină numai câteva zile până când se terminau deplin școlile.

Poporul solidar și-au înscris pruncii la școala confesională și numai 7 prunci de român au fost înscrși la școala de stat, în contra voiei lor.

Notarul comunal și-a împlinit datorița ce e drept față de școala de stat, dar glasul lui a fost glasul celui ce strigă în pustie. Văzând notarul, că „verba non movent“ a cugetat că cu „exempla trahunt“ va isbuti. Astfel a mers la școala confesională și pe docente și pe pruncii, cari erau adunați în casa privată ce le servia de școală provizoră i-a scos afară. Ai noștri bieții neorientați, și nededați cu atari cazuri s'au supus. S'a interpretat imediat pretorele, s'a telefonat la inspector, s'a cercat la comisia administrativă. În tot locul ai noștri au rămas nemângăiați. Toți erau impetriva noastră. Cu toții priviau actul nelejuit și blăstămat a notarului de legal și firesc. S'au cerut înviațini dela Blaj. Preotul Băișorei Labó, a mers în persoană la Blaj. În timpul de 2 zile cât s'a petrecut cu mersul și venitul dela Blaj, școala confesională a fost închisă. Notarul Szabó, înfrica poporul și-l amenința cu fel de fel de pedepse dacă nu să înscriu copiii la școală. Părinții isteți, ca să nu poată fi pedepsiți și-au dus pruncii în satele vecine și i-au înscris acolo până ce să va lamurii chestia cu școala lor. Dar la școala de stat odată cu capu nu au voit așa înscrie pruncii.

Reîntorcându-se părintele Labó dela Blaj bine inițiat să înțelege, din non au început prelegerile în casa respectivă. Auzând notarul despre aceasta, ca un fulger a mers la școală să dea afară pe învățător și pe elevi. Învățătorul îi răspunde, că nu iese afară din școală, căci nu are ordin dela mai marii săi pe aceasta. S'a trimis după directorul școlar. Acesta provocat fiind să iasă din școală, întrebă pe dl notar: „Unde-ți este ordinul, care te îndreptățește să ne scoti afară din școală“?

Notarul vine în confunziune, și scoate din buzunar o scrisoare oareșcare și răspunde directorului școlar: „acesta este ordinul, care mă îndreptățește să vă scot afară dar nu ți-l arăt“. Directorul la aceasta îi replică, că dacă nu voiește notarul ai arăta ordinul, nu stă cu el de vorbă; și cu aceasta iese afară din școală.

Notarul rușinat a rămas în școală și ca să ascundă oareșcum rușinea a luat un protocol despre cele petrecute între el și directorul școlar și l-a subscris cu învățătorul. Ai noștri încă tot în școală au rămas. În ziua următoare notarul a lipsit de acasă, probabil, că a fost la Turda să spună Comisiei administrative starea lucrurilor, destul, că la reîntoarcere a arătat directorului școl. ordiul pe care l-a pretins Dsa. Dar cu toate aceste nici cu ordinul acesta n'a făcut nimic.

Văzând notarul, că singur nu face nimic a recurs la ajutorul gendarmilor. Și astfel cu jandarmii în mai multe rânduri au umblat din casă în casă forțând și amenințând poporul cu pedepse, de nu își va înscrie pruncii la școala de stat.

Nici așa n'au ajuns la rezultat.

Atunci notarul s'a plăns Comisiei administrative, că a făcut tot posibilul și a luat toate măsurile necesari, dar cu toate aceste numai 7 prunci a' putut înscrie la școala de stat. Cum în ce formă a înscrie notarul pe cei 7 prunci la școala de stat vă puteți închipui. Între părinții celor 7 prunci e și Corobean Vasile, care și-o făcut un cuptor de pâine fără concediu, și pe care ulterior l-a aflat notarul, și numai așa a scăpat de pedeapsă dacă și-o dus pruncii la școala de stat. Pe Galmati Alexandru, morar fiind oprit târgul de porci din cauză de boală iarăș la amenințat în forma de mai sus.

Comisia administrativă în loc să primească de bune scuzele de nereușită a notarului, îl înfrunta cumplit că nu a fost destul de prudent, nu a lucrat cu destulă putere, nu a știut influința și seduce poporul.

Sermanul notar strâns și el cu ușa cugeta să și mai cerce norocul și cu pedepse în bani, da de! va înfrica pe cineva. Bine dar acum pe ce motiv să pedepsească? În fine a ajuns la concluzia, că deoarece pruncii înscrși la școala confesională să consideră de neînscrși fiindcă dl notar, măriasa dl pretore, măriasa dl Inspector și Comisia administrativă din Turda nu vreau să recunoască existența școlii confesionale. Ministru însă da! Auzi acolo! sluga nu recunoaște contractul Domnului său.

Destul că pe motivul acesta a mers notarul din casă în casă și sechestra cu deosebire găinele, și galițele peste tot căci fiind ele ființele cele mai predilecte ale femeilor, da de vor influința asupra bărbăților să trimită pruncii la școala de stat.

Cred că bunul nostru Consistor va lua în apărare pe acești bravi țărani din Băișoara, și va cere dela Ministrul să mai cioante din unghile de tot prea lungi a celor mici și nechemați ce sgărie la inima și punga fraților din Băișoara.

Pe ziua de Duminică din 29 Sept. a fost proiectată sfințirea școlii confesionale din Băișoara. La actul sfințirii a fost hotărât să ia parte 7 preoți în frunte cu protopopul tractual. Moartea unui țaran fruntaș din Indol, a împedecat pe protopop să meargă la Băișoara. Era să se și amâne sfințirea, dar poporul temându-se să nu mai

iscodească ceva notarul, care turba de mânie, a cerut preoților să facă sfințirea. Număros popor umplea școala și împrejurimea. Înainte de începerea slujbei păr. Vescan în câteva cuvinte face istoricul edificării acestei școli și îndeamnă poporul să și pună nădejdea în Dumnezeu. După actul sfințirii păr. Corcheș ia cuvântul și aduce cuvenite laude acestui popor brav, care nu s'a înfricat de nici o șicană ori amenințare, ci umăr la umăr s'au pus cu toții pentru ridicarea acestui așezământ atât de scump nouă.

Lacrim. de bucurie strălucneau în ochii tuturor și plini de mângâiere s'au depărtat cu toții pe la casele lor, având împăcată conștiința, că n'au fugit din fața asupritorilor, ci și-au plăcut datorința.

Onoare lor!

L.

Dela Asociațiune.

Nr. 1394/1912.

Raport general

(Continuare).

Despărțămintele.

Informațiile despre activitatea Asociațiunii, în cursul anului 1911, le începem cu activitatea despărțămintelor, cari sunt cele mai importante organe ale instituțiunii noastre, întrucât ele stau în nemijlocită atingere cu poporul și sunt chemate să săvârșească o bună parte din opera grea a propagandei culturale.

Dintre cele 67 de despărțăminte, câte a avut Asociațiunea la sfârșitul anului 1911, următoarele 49 au desfășurat o activitate multumitoare: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Agnita, 3. Aiud-Teiuș, 4. Alba-Iulia, 5. Beiuș, 6. Bistrița, 7. Blaj, 8. Bocșa, 9. Brad, 10. Bran, 11. Brașov, 12. Ceica, 13. Cluj, 14. Deva, 15. Dicioșanmărtin, 16. Dobra, 17. Făgăraș, 18. Gherla, 19. Hațeg, 20. Hida-Huedin, 21. Ibașfalău, 22. Lăpușul unguresc, 23. Lugoj, 24. Marghita, 25. Mediaș, 26. Miercurea, 27. Mocin, 28. Murăș-Ludoș, 29. Murăș-Oșorheiu, 30. Murăș-Uioara, 31. Năsăud, 32. Nocrichiu, 33. Orăștie, 34. Panciova, 35. Reghin, 36. Sălciua, 37. Saliște, 38. Sătmar-Ugocia, 39. Sebeșul-săseșc, 40. Sibiu, 41. Sighișoara, 42. Șimleu, 43. Tășnad, 44. Teaca, 45. Timișoara, 46. Turda, 47. Vârșet, 48. Vișeu-Iza și 49. Zărnești. Unele dintre despărțămintele mai sus înșirate sunt trecute în rândul despărțămintelor active, cu toate că n'au desfășurat o muncă destul de sistematică, dar nădăduim că în viitor își vor da silința să lucreze și cu mai multă însuflețire pentru înaintarea culturală a poporului.

Celelalte despărțăminte n'au desfășurat nici o activitate, iar 5 dintre ele nici n'au funcționat, și anume despărțămintele: Hălmagiu, Buziaș, Ciacova, Cohalm, Lipova și Treiscaune-Ciuc. Față de anul 1910 numărul despărțămintelor active s'a sporit totuși cu 9, și comitetul central nădăduiește că în curând va reuși să inactiveze despărțămintele cari nu funcționează și să îndemne la muncă pe cele neactive.

Activitatea despărțămintelor s'a mărginit, ca și în anii trecuți la răspândirea

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(48) 26-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

culturii între țărani și cărturări, cu ajutorul prelegerilor populare, conferențelor pentru intelectuali, reprezentațiilor teatrale, șezătorilor culturale, cursurile de analfați, expozițiilor și cărților. În unele despărțăminte această propagandă culturală se face sistematic, după un plan bine chibzuit și prin urmare se și obțin rezultate îmbucurătoare. În cele mai multe despărțăminte, însă se face o muncă pe dibuite și întâmplătoare. Pentru a înălțura această scădere, comitetul central, la sfârșitul anului 1910, a trimis o circulară tuturor despărțămintelor, arătându-le, în liniamente generale, cu ce probleme au să se ocupe și cum trebuie să lucreze, ca activitatea lor să fie rodnică. În circulară s'a stăruit mai ales asupra prelegerilor populare, cari s'au dovedit a fi cele mai potrivite mijloace de a propaga cultura la țate. Despărțămintelor cari au prezentat o listă a prelegerilor populare, li-s'au și împărțit ajutoare de câte 100 coroane și anume:

1. desp. Abrud-Câmpeni. 2. Blaj. 3. Brașov. 4. Brad. 5. Dicioșanmărtin. 6. Hida-Huedin. 7. Ibașfalău. 8. Lugoj. 9. Marghita. 10. Mercuria. 11. Mociu. 12. Murăș-Oșorheiu. 13. Orăștie. 14. Sebeș. 15. Sibiu. 16. Șimleu. 17. Tâșnad. 18. Teaca. 19. Zărnești. 20. Vârșet și 21. Vișeu-Iza.

Aceste 21 de despărțăminte, cari au primit în total suma de 2100 cor., au ținut 403 prelegeri populare. Dintre ele s'au distinse despărțămintele: Sibiu, cu 62 prelegeri, Dicioșanmărtin, cu 53, Murăș-Oșorheiu, cu 42, Brad cu 37 și noul desp. Teaca cu 31.

Numărul prelegerilor populare în cursul anului 1911, împreună cu cele ținute de conferențiarul agronomic al Asociațiunii, după cum se poate vedea din anexele IV și V, se urcă la 773, prin urmare arată un spor de 276 de prelegeri, față de anul 1910. După informațiile primite de la directorii despărțămintelor, aceste prelegeri au fost ascultate aproximativ de 150 000 de țărani.

Ca să se vadă, ce chestiuni s'au tratat în cele 714 de prelegeri ținute de despărțăminte, am întocmit următorul tablou:

1. Chestiuni culturale, sociale, morale și religioase 218. 2. Asociațiunea 112. 3. Economia și ramurile ei 137. 4. Istorie, geografie 18. 5. Chestiuni financiare (asigurări, însoțiri) 86. 6. Limbă și literatură 15. 7. Industrie și comerț 28. 8. Igienă 29. 9. Chestiuni practice de drept 42. 10. Subiectul neindicat la 29. Total 714.

În cele mai multe prelegeri, cum era și firesc, s'au tratat chestiuni culturale, sociale, morale și religioase. Chestiunile practice de economie și ramurile ei, apoi cele privitoare la organizarea economică a țării, de asemenea au fost tratate într-o măsură cu mult mai mare ca în anii trecuți.

Spre a vedea, cari dintre profesiunile păturii noastre cărturărăști sprijinesc mai intensiv Asociațiunea în străduințele ei de a răspândi cultura în popor, am întocmit un al doilea tablou al conferențiarilor populari, împărțindu-i după profesii. Din acest tablou rezultă că: 101 de preoți au ținut 237 prelegeri, 66 învățători au ținut 117 prelegeri, 23 profesori au ținut 75 prelegeri, 9 advocați au ținut 71 prelegeri, 22 funcționari de bancă au ținut 58 prelegeri, 4 agronomi au ținut 11 prelegeri, 7 medici au ținut 9 prelegeri, 6 funcționari adm. 7 prelegeri, 2 ingineri au ținut 4 prelegeri, 10

studenți au ținut 27 prelegeri, 2 femei au ținut 2 prelegeri, la profesiunea neindicată au ținut 96 prelegeri. 271 de conferențieri au ținut 714 prelegeri.

Prin urmare preoții și învățătorii au ținut cele mai multe prelegeri, și anume $\frac{2}{3}$. În anul trecut și celelalte profesii s'au coborât mai des între popor, ca să-i deie povești culturale și economice.

La acest loc amintim și de activitatea conferențiarului agronomic al Asociațiunii. În cursul anului 1911 a ținut, în total, în 31 comune 60 de prelegeri populare, iar în cursul anului acestuia în 14 comune 27 de prelegeri, în cari a tratat practic diferite chestiuni economice, după cum se poate vedea în anexa a V-a a acestui raport. A propagat în scris și prin prelegeri ideile însoțirilor, reușind să înființeze 2 însoțiri de credit sistem Raiffeisen; a ținut un curs de vierit în Pianul de Jos și un curs de pomărit cu învățătorii și preoții. A scris două broșuri populare: „Lucrarea pământului“, publicată în Biblioteca populară și „Îngrijirea gunoierului și îngrășarea pământului“, nepublicată. A scris articole economice în Calendarul Asociațiunii și a cenzurat și corectat mai multe lucrări economice, trimise Asociațiunii spre tipărire. Conferențiarul agronomic a întâmpinat mari greutăți în propaganda economică, deoarece cheltuielile de drum trebuiau să le supoarte despărțămintele sau comunele cari îl invitau să ție prelegeri. Urmarea a fost că invitățile au venit cu greu sau de loc, deși comitetul central a trimis o circulară tuturor despărțămintelor, rugându-le să-l cheme. Așa se explică, de ce nu a putut desfășura o activitate sistematică. Raportul amănunțit al conferențiarului agronomic se publică în anexa a VI-a. [Va urma.]

Noutăți.

Cătră cetitori. *Rugăm cu toată insistența pe stim. cetitori și abonați ai foii, să binevoiască ași achita restanțele fără întârziere, de oarece și noi avem foarte multe datorințe de împlinit, și ni-ar părea rău, dacă am fi nevoiți să sistăm spedarea foii celor ce n'au trimis abonamentul, ori să-i reducem apariția iarăși la odată pe săptămână. Fără plata abonamentului la timpul său foia nu poate să existe, căci n'are nici un sprijin de nicăieri. Și credem, că niciodată biserica noastră n'a avut lipsă de o foaie a sa, ca acum.*

Suveranul României numit Feldmareșal al armatei rusești. Din Petersburg s'a anunțat, că Măiestatea Sa Regele Carol al României a fost numit de Țar feldmareșal general al armatei rusești.

Noi advocați. Vineri în 27 l. c. a depus cu succes cenzura de advocat înaintea tablei reg. din Târgul Mureșului Dr. Augustin Bărdosy din Sibiu — fost elev al gimnaziului nostru.

— Luni în 30 Sept. a depus cu succes cenzura de advocat înaintea Tablei reg. din Târgul-Murășului Dr. David Bleahu din Alma (com. Târnavei mici).

Turneul artistic al tenorului Ionel Rădulescu. Programul concertelor tenorului Ionel Rădulescu s'a stabilit în ordinea următoare: Joi 3 Oct. st. n. Alba-Iulia, Sâmbătă 5 Săliște, Duminecă 6 Sebeș, Marți 8 Orăștie, Joi 10 Hațeg, Sâmbătă

12 Lipova, Duminecă 13 Timișoara, Marți 15 Caransebeș, Joi 17 Oravița, Sâmbătă 19 Săn-Miclăuș, Duminecă 20 Becicherecul-mare, Marți 22 Iria, Joi 24 Brad, Sâmbătă 26 Abrud, Duminecă 27 Turda. Vineri 1 Noemvrie st. n. Cluj, Duminecă 3 Năsăud.

O groaznică catastrofă pe Dunăre. Ziarele de peste munți aduc amănunte despre groaznică catastrofă întâmplată în largul Dunării între Gura Ialomitei și Hârșova în umătoarele împrejurări: Vaporul societății ungare „Grof Széchenyi“ plecând din Brăila spre Turnu Severin-Budapesta și ajungând între Gura Ialomitei și Hârșova la orele 10 seara s'a ciocnit cu șalupa română de războiu „Troțuș“ pe care erau 18 ofițeri ai batalionului II. de pionieri din Focșani. În urma ciocnirii au pierit în valuri toți ofițerii precum și soldații, mecanicii și tot personalul de serviciu. Cu viață n'au scăpat numai 4 marinari ce erau pe bord. Aceștia văzând primejdia au sărit în Dunăre și-au înnotat până la mal. Vaporul unguresc a oprit imediat lăsând bărcile de salvare. Ajutoarele însă nu mai erau de folos, întru cât șalupa a dispărut deja în valuri.

Accident de automobil. Iacșitul inventator al telegrafiei fără fir Marconi, însoțit de soția sa în drum spre Genua, pe când trecea cu automobilul pe lângă comuna Borgheto s'a ciocnit cu un alt automobil. Pe lângă mici leziuni corporale a fost rănit la ochiul drept. Doamna Marconi a rămas neatinșă. Fiind transportat la spitalul maritim i-s-au dat primele ajutoare și conform părerii medicilor, ochiul rănit e în afară de orice pericol. Starea celorlalți răniți asemenea e satisfăcătoare.

Știri literare. În editura Ier. Preda din Făgăraș a apărut un volumaș de 124 pagini conținând *Epigrame* de Simicel, cunoscutul cântăreț pe mandolină. Ori câtă simpatie am avea pentru autor, nu putem spune o vorbă de laudă pentru epigramele sale. Genul acesta de poezie e foarte greu și trebuie mult spirit, ca să poți pune în patru șire tot ceea-ce îți zace pe suflet. Poate mai târziu. — Bătrânul advocat Rubin Patila și-a scos la Orăștie partea I. din *Tara Țopilor*, cuprinzând istoria munților noștri apuseni din cele mai vechi vremuri până la 1785 după date scoase din autori, manuscrise și tradiții. Prețul 1.60 cor. Scrierea aceasta e bazată mai mult pe tradiții, ca să nu spunem pe povești și nu credem, că autorul îi va da o mai mare importanță, decât unor însemnări personale, necontrolate. Povestea Țopilor ajunge până la răscoala lui Horea. — La „Tipografia nouă“ din Orăștie a apărut o interesantă și temeinică monografie a *Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei*, scrisă din prilejul jubileului de 25 ani de existență. Din această monografie iasă în evidență munca pusă de comitetul reuniunii de a-și realiza cel mai înalt ideal — atelierul de țesături și cusături românești, care odată realizat a arătat lumii pricepătoare bogăția de artă a industriei de casă românești.

Necrolog. † Doamna *Zinca Balomiri* n. Isacu, și-a dat nobilul său suflet în 3 Octomvrie 1912 în mânia Creatorului, după 30 ani de văduvie, în etate de 91 de ani. În veci pomenirea ei!

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(6)

Mergând către extremitățile fălcilor, alături de canini se găsesc 2 premolari, de fiecare parte, la ambele fălci. În fine către extremitățile fălcilor sunt câte alți 3 dinți, de fiecare extremitate a fiecăreia fălci numiți *molari adevărați*.

Astfel sunt așezați dinții la un om adult, iar numărul lor este 32. La copii mai mici de șapte ani lipsesc acești dinți, numiți molari adevărați, cari sunt în număr de 12, deci numărul dinților este $32 - 12 = 20$.

Totalitatea dinților și modul lor de dispozițiune poartă numirea de *dențițiune*. Precum vedem dențițiunea la om se deosebește după cum este considerat: până la 7 ani, ori mai sus de 7 ani. După 7 ani acești 20 de dinți numiți de lapte cad și apoi cresc alții, numiți dinți permanenți, cari sunt în număr de 32, căci cresc încă câte 3 molari propriu ziși de fiecare parte a fiecăreia fălci.

Molari sunt dinții de prima formațiune, căci cresc o singură dată, după vârsta de 7 ani, iar ceilalți dinți sunt de a doua formațiune, căci apar în locul altora care cad.

Putem reprezenta printr-o formulă numărul și dispozițiunea dinților pe fălci. Reprezentarea aceasta prin cifre, atât a numărului cât și a pozițiunii dinților poartă numele de *formula dentară*. Reprezentarea se face sub formă de fracții punând la numărător dinții fălcii superioare. Se pune întâi 2 incisivi, și apoi de-o parte și de alta câte un canin, 2 premolari și 3 molari propriu ziși. La numitor se pun dinții dela falca inferioară, căci sunt în acelaș număr cu cei dela falca superioară și au aceeaș pozițiune. Iată aceasta formulă:

M.	P.m.	C.	L.	C.	P.m.	M.
3.	2.	1.	4.	1.	2.	3.
3.	2.	1.	4.	1.	2.	3.

Dar nu în toate cărțile se dă aceasta formulă. În unele cărți se numără numai pentru jumătatea de falcă, iar multiplicând cu 2 avem falca întreagă. Iată și aceasta formulă:

I.	C.	P.m.	M.
$\frac{2}{2}$	$+$	$\frac{1}{1}$	$+$
$\frac{2}{2}$	$+$	$\frac{2}{2}$	$+$
$\frac{3}{3}$	$+$	$\frac{3}{3}$	$+$

Alte organe mai importante în gură este limba, al cărui studiu îl vom face când vom vorbi despre simțuri și anume despre gust.

Faringele. În partea posterioară, cavitatea bucală comunică cu altă cavitate, ceva mai mică, și care poartă numirea de *faringe*. El se află situat în regiunea corpului numită gât și anume în partea posterioară a acestei regiuni, are o formă lungureață al cărei os mare este vertical. Peretele acestei cavități este format din următoarele părți: o membrană internă, care nu este altceva decât prelungirea mucoasei bucale, și are exact aceeaș constituțiune ca și cea dintâi, și care poartă numirea de *mucoasă faringiană*; în afara acestei membrane se află o altă care este formată din fibre musculare striate și care formează *pătura musculară a faringelui*; ea este cea mai exterioară.

În definitiv vedem că perețele faringelui este format din două pături: una mucoasă internă și alta musculară externă.

Această cavitate, afară de comunicările ce are cu gura în partea anterioară și cu esofagul în partea poste-

rioară mai comunică și cu altele și anume: în partea anterioară comunică cu aparatul respirator prin *trahéa arteră* care în pozițiunea superioară se numește *laringe*. Acest orificiu cu care trahea arteră, sau mai bine laringele, comunică cu faringele se numește *glotă* și este protejat; acest orificiu, de o membrană care îndoindu-se se poate astupă glota și aceasta membrană se numește *epiglota*.

Altă comunicare ce posedă faringele este aceea cu cavitățile nasale; într'adevăr faringele se deschide în partea sa superioară prin 2 largi orificii în cavitățile nasului.

Altă comunicare ce are faringele este cu urechea medie; aceasta comunicare se face prin ajutorul unui tub ce se numește *trompa lui Eustache* și care se deschide printr'un orificiu situat pe partea laterală a faringelui. Cum sunt două urechi, vom avea prin urmare 2 orificii ale celor două trompe ale lui Eustache.

Esofagul. Faringele comunică, după cum am zis, în partea inferioară cu un tub lung de 20—25 cm., care se numește *esofag*, el este așezat în cavitatea toracică în mod vertical, și este situat în partea anterioară a coloanei vertebrale. Descinzând în jos, esofagul străbate în cavitatea abdomenilă a corpului și comunică cu o altă parte a tubului digestiv numită stomac.

Stomacul. Din esofag, tubul digestiv se continuă cu stomacul, care este partea cea mai dilatată a tubului digestiv. Forma stomacului este cea a unui cimpoi. Stomacul prezintă o parte umflată la partea inferioară numită *marea curbură*; partea mai puțin curcubată care este concavă se numește *mica curbură*. Orificiul prin care stomacul comunică cu esofagul se numește *cardia*; iar porțiunea stomacului ce este în apropierea de *cardia*, poartă numirea de *regiunea cardiacă*. Orificiul prin care stomacul comunică cu intestinul (porțiunea tubului digestiv ce se continuă dincolo de stomac) se numește *pilor*, iar regiunea stomacului care se însărcinează cu pilorul se numește *regiunea pilorică*.

În interiorul stomacului, mucoasa stomacală prezintă o culoare roză palidă și o mulțime de încrețături. Capacitatea stomacului variază dela un litru până la un litru și jumătate.

Intestinele. Din stomac dau într'un tub numit *intestinul subțire*, lung între 7—8 metri care descrie o mulțime de circunvoluțiuni în jurul lui însăși și se deschide într'un alt tub numit *intestinul gros* a cărui lungime este cam de vre-o 2 metri.

Intestinul subțire este un tub al cărui pereți sunt, subțiri și prezintă acelaș calibru pe în toată tinderea lui. El a fost divizat în mai multe regiuni: *duodenul* este regiunea inițială, jejunul este porțiunea mijlocie cuprinsă între duoden și *ilion*, care este porțiunea terminală a intestinului subțire.

Suprafața internă a intestinului subțire prezintă o mulțime de încrețituri numite *valvule conivente*, iar pe suprafața acestor valvule se găsesc o mulțime de ridicături conice, a căror dimensiuni sunt foarte mici și care ridicături port numele de *vilozități intestinale*.

Intestinul subțire și anume ilionul comunică cu o altă porțiune a tubului digestiv, cu intestinul gros, însă nu se continuă cu el, ci se deschide transversal. Porțiunea aceasta a intestinului gros, în care se deschide intestinul subțire se numește *caecum*. El mai prezintă un mic apendice întors uneori, în formă de spirală, numit *apendicele vermiform* sau apendicele caecal.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.

(Continuare).

Ecaterina ştia bine ce înseamnă primirea de oaspeţi, pe care Riviere a îmbrăcat-o în cea mai frumoasă formă. Coligny deşi ştia foarte bine, nu are să primească de oaspeţi pe regina, nu s'a dimis să easă înaintea ei. Poate a făcut-o cu scop să-şi arete purtarea sa ori doar în credinţa că vorbele lui vor ajunge la urechile reginei şi pentru aceea zise în Riviere:

— Cine-i acela, care a distins pe principele din Chatillon, ca să primească pe regina Franței?

— Hugo marquis, a răspuns tinărul.

— Fii bun d-le marquis, a zis cu un glas domol.

Hugo s'a supus şi a plecat înainte. După el a urmat regina şi pe urma ei dama de curte, care-i aducea bagajul.

Principele Henric însoţia pe Ecaterina în sus pe trepte îl prinse de braţ. Principele a observat că regina e foarte serioasă. Şi e tare explicabil deoarece ce a intrat în casa unuia, care a fost părtaş la omorul tatălui-său. La simularea preţiniei acesteia a contribuit mult şi înfăţişarea lui Balafre, care îmbrăcat în panceră înainta cu o serioşitate de admirat.

Nobilii însoţitori, cari cunoşteau bine relaţiunile dintre Guise şi Coligny au înţeles situaţia lui Balafre şi se priviră lung unul pe altul.

Convoiul ajunsese înaintea unei uşi pe care o deschiseră servitorii. Era o odaie spaţioasă. Admiratul şi contele Antremont salutară cu modestie pe regina, scosită în pace.

— În reîntoarcerea noastră la Paris am voit să te cercetăm, zise principele Chatillon.

— Fii salutată în mijlocul nostru nobilă regină, adăuse admiratul.

N'a zis nici un cuvânt, văzându-să în faţa aceleia, care a fost părtaş la omorul tatălui-său. Dar a rămas în linişte.

Ecaterina a înţeles privirea îndurerată al lui Coligny, precum şi situaţia lui Guise.

— Calătoria în societatea şogorului nostru, a principelui de Lotharingia.

— Pute-ţi fi încredinţată de persoana mea, — zise Coligny.

— Guise îşi aţinti privirea spre admiral.

— Prezenţa mea înseamnă pace. Voese se pun capăt războiului civil. Cred că cu aceasta fac un bine întregii Franţe, care a îndurat multe lovituri mari şi grele. Cred că cu admiratul nu voi veni în nici o contradicţie.

Asemenea credea şi Coligny; Ecaterina s'a apropiat de contele.

— Se văd d-le conte Antremont! Cât de mult mă bucur, că convin cu d-ta aici.

I-a întins mâna, ca unui prieten credincios, Artur plecându-şi genunchii i-a atins-o cu buzele.

— N'am convenit demult. Cumcatul, episcopul din Isieux, spiritualul de odinioară al tatălui-meu, încă şi-a uitat de preţinie şi nu ne prea cercetează pela castel. Şi eu o femeie debilă, de multe ori am mare lipsă de sfinţici şi mai ales de sfaturile acelora, căci zilele în cari trăim sunt foarte grele. Şi de fapt Ecaterina Medici, temându-şi coroana şi fiind străină nu arare-ori s'a întristat peste măsură. Adese trebuia să sufoace în inima ei multe dureri. Causa durerii prezente era Coligny admiratul şi şeful războiului civil. În inima ei simţia o durere nespūsă iar pe obraz îi curgeau şiroaie de lacrimi. (Va urma).

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMŞA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUŢIA.**

Városmajor-Sanatorium şi Hydrotherapie

26 camere aranjate foarte modern,
supravegheare medicală constantă.

Telephon 88—99.

Biu central, stabiliment medical:

Budapesta, Ferencz-körut 29.

Consultaţiuni dela orele 8—9 a. m. şi
4—5 p. m.

(8) 37—52

Director-şef

Dr. Cosmutza.

să se adreseze cine doreşte a-şi procura varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alec, plante de ornament, conifere,
plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueri, etc.

Viţe altoite

(calitate superioară) viţă europeană şi
americană cu şi fără rădăcini. (Catalog
instrucţiv la cerere gratuit).

FISCHER és Társa

szőlőültetvények

Vă pudraţi? --- Da!

De când se află de vânzare şi în Ungaria
renumită

Pudră americană de porcelan

IESS,

m'am obişnuit a folosi şi eu pudră, pentrucă

Pudra de porcelan **less** este pudra cu mireasma cea mai plăcută.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai inofensivă.

Pudra de porcelan **less** împiedecă asudatul feţei, a mânilor şi a subsuorilor.

Pudra de porcelan **less** face să dispară zgrăbunţele şi pietele pistrii de pe faţă.

Pudra de porcelan **less** se lipeşte de pielea feţei admirabil.

Pudra de porcelan **less** dă feţei o înfăţişare elegantă şi plăpândă.

Pudra de porcelan **less** se uzită şi ca pudră de faţă, cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** se capătă în cutii originale americane de câte 3 şi 5

Cor. în 6 culori diferite şi anume: în culoarea **albă, roza, roza-palidă,**

crem, crem-palid şi în **culoarea naturală a feţei.** La comanda să se

spună anume şi **lămurit: în ce culoare**

şi de care **preţ** să se trimită pudră comandată.

Fete până şi teciuri dela ţară

cumpără în cantităţi mari

CREME=DIANA

şi

SĂPUN=DIANA

**Alifie pentru înfrumseţarea feţei şi pentru
fineta manilor,**

de când aceste se capătă pretotindenea
cu preţul de

50 fileri.

Unul mijloc fapotriva zgrăbunţelor şi a
petelor pistrii de pe faţă.

Se poate comanda prin postă pe lângă
rambursa dela

BÉLA ERÉNYI

Apoteca—Diana

în

BUDAPESTA, Károly-körut Nr. 5.

Comanda cea mai mică e de 3 Cor.
Se poate comanda pretotindenea în ţară.

(103) 2—10

P. T. Vițicultori și Proprietari

Grăbiți a procura altoi din celea mai alesă soiuri de vin alb, roșu și negru: struguri desert, de masă, urcătoare pentru locuință și ville; Exquisite de rară specialitate — dela pepinieria cea mai vestită din Ungaria și străinătate: **Iosif Molnar în Értarcsa**, p. u. loco, com. Bihar, Ungaria. Catalogul cel mai nou la dorință să trimite gratis și francat. Altoii, Delaware, vițele, portaltoii cu și fără rădăcini, toate produsul nostru. — **Iosif Molnar mare proprietar și pepinierist în ÉRTARCSA**, p. u. loco, com. Bihar, Ungaria. — (98) 3—10

Zugrav.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că după praxa câștigată în atelierele din străinătate, mă aflu în plăcuta poziție a putea zugrăvi cu **colori de oleu pe pânză, lemn și zid** toate chipurile **biblice** aflătoare în Bisericile noastre, eșef-tușesc și sculptura în lemn. — **Primesc coloratul în oleu sau cleiu a ori ce fel de edificii publice și private, precum și văpsitul de portale, uși și ferestre.** — Asemenea pictez firme cu prețuri foarte moderate.

Rugând On. P. pentru sprijinul benevoitor rămân

cu distinsă stimă

Augustin Cucerzan

zugrav.

(80) 12—?

Aiud—Nagyenyed, Tot-ntezza.

O vișoară piesă poporală în 3 acte de *Octavian Prie* (pag. 99). Se află de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj **60 fil. plus 10 fil. porto.**

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru sateni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă poporală. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. **Prețul 30 ban.**

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru
 clopote a lui

Antoniú Novotny

în Timișoara-Fabric

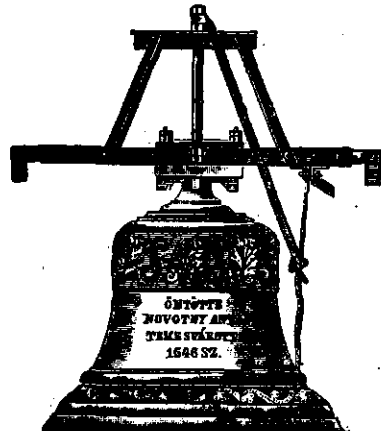
4 38 —52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

SALVATOR

asociație internațională de ajutorare.

Intemeiată pe sistemul de grupe ca și celelalte asociații de ajutorare. E însă

UNICA ASOCIAȚIA

care solvește ajutorul asigurat fără nici o detagere, fie grupa completă ori ba. Solvește la caz de moarte deja după 2 luni de membrie 25%, după 3 luni de membrie 50% și după 4 luni de membrie 75% din ajutorul asigurat; iar deja după 5 luni de membrie capitalul întreg. Atestat medical nu se revore. Dacă un membru a solvit în tace de caz de moarte 60% din capitalul asigurat, imediat i-se licuidează întregul capital asigurat. De membru se primește ori care persoană în etatea de 15—80 ani. Se pot asigura ajutoare de 1—6000 coroane. Taxa de înscriere: 6—16 cor. Taxa anuală de membrie: 4 cor. Taxa pentru fiecare caz de moarte 2—6 cor.

„SALVATOR“ e

UNICA ASOCIAȚIA

care din venitul curat anual împarte 25% între membrii; iar alte 25% le folosește pentru scopuri internaționale, culturale și umanitare. Prospecte și blanchete trimitem gratuit și franco. Primim și membrii, cari ar fi deja înscriși la alte asociații.

Reprezentanți harnici acceptăm în tot locul.

Reprezentanța generală pentru Ungaria

Timișoara (Temesvár) Josefín, str. domnească (Uri-u.) nr. 2. (102) 2—?

Institut de asigurare ardălean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911	K.	5,275,798-23
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,146,556-86
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	foe	127,763,744—
	„	10,931,322—

Fonduri de întemeiere și de rezervă cor. 2.520,492—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cerouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.